

دانشگاه مجازی المصطفی

معاونت پژوهشی و تولید

گزارش نشست علمی پژوهشی

عنوان نشست	بررسی تفاسیر عرفانی تا اول قرن 7
موضوع نشست	عرفان
سخنران	حجت الاسلام دکتر مجید جعفری (مسول مرکز آموزش زبان فارسی نمایندگی اشنیان)
زبان ارائه	فارسی
زمان برگزاری	11 ارد 1402
مکان برگزاری	سالن جلسات دانشگاه مجازی
تعداد شرکت کنندگان	<u>168</u> نفر آنلاین

لینک دسترسی به

محتوای نشست

<https://live.mou.ir/pj6lxai05a5m/>

متن نشست

بسم الله الرحمن الرحيم

این نشست علمی در تاریخ 7 آذر 1402 به همت معاونت پژوهش دانشگاه مجازی برگزار گردید. در زیر گزارشی از اهم موضوعات ارائه شده در این نشست علمی که بسیار کاربردی بود و مورد استقبال مخاطبان قرار گرفت، ارائه می گردد:

استاد محترم جعفری با بیان مقدمه ای بحث را آغاز کردند با این بیان که ضرورت تفسیر قرآن کریم امری است که بر کسی پوشیده نیست. هر یک از مفسران در طول تاریخ از روشهای متعددی برای بیان مفاهیم قرآن کریم استفاده کرده اند. برخی مفسران از آیات دیگر، برخی از روایات پیامبر (ص) و ائمه (ع) استفاده کرده اند و برخی چون عارفان از کشف و شهود عارفانه در تفسیر خود بهره برده اند. آنها با تأویل آیات قرآن و استفاده از اشارات و کنایات قرآن کریم، اقدام به تفسیر قرآن کرده اند که این امر، موجب ایجاد روش تفسیر اشاری و عرفانی شده است

زبانی که عرفا برای تفسیر و یا تأویل قرآن بردزیدند، زبان عرفانی است. زبانی که بیانگر اندیشه ها و تجارب روحی ایشان است.

در ادامه ایشان به این نکته اشاره کردند که هرچه تجربه عرفانی عمق و غنای بیشتری داشته باشد، حاصلش در غنای زبان قابل مشاهده است. در بررسی نگاه هنری عرفا به دین، نوع نگاه آنها به قرآن از اهمیت ویژه ای برخوردار است. از همان قرون اولیه عرفا برای بیان تجارب روحی خود به تفسیر قرآن پرداختند و رفته رفته این کار گسترش بسیاری یافت. برخی به تفسیر آیاتی از قرآن بسنده کردند اما عده ای نیز تمام قرآن را

تفسیر نمودند

در بخش دیگری از جلسه ایشان به فرق تفسیر عرفانی با تفسیر باطنی پرداختند یکی از مؤلفه های مهم و شاخصه بنیادین این شیوه تفسیری، توجه به جنبه ها و لایه های باطنی آیات قرآن است، اما برابر دانستن تفسیر عرفانی با تفسیر باطنی نادرست است، بلکه باید گفت تفسیر باطنی، مقسمی است برای تفسیر عرفانی و یکی از گونه های آن است. در تفسیر باطنی قرآن قائل برآن هستند که قرآن ظاهر و باطنی دارد و تنها باطن آن مراد است و از این رو آنچه از ظاهر قرآن فهمیده می شود، مراد خدای متعال نبوده و قابل اعتماد و استدلال نیست و باید تلاش کرد تا باطن قرآن معلوم شود و تفسیر صحیح، تنها باطن قرآن است. از اینجا تفاوت میان تفسیر صوفیه، که تفسیر اشاری « نام دارد، با تفسیر ملحدان باطنی روشن می شود. زیرا صوفیه نه تنها اراده معنای ظاهری آیات قرآن را نفی نمی کنند، بلکه برآن تأکید دارند و آن را مبنا و اصل قرار می دهند اما باطنیه می گویند به هیچ رو ظاهر مراد نیست. بلکه تنها باطن آیات مقصود خداوند است. هدف ایشان از طرح چنین عقیده ای، نفی شریعت است.

از جمله محورهای دیگری که ایشان به توضیح آن پرداختند می توان به موارد زیر اشاره کرد :

1. تاریخچه تفسیر اشاری

2. تفسیر عرفانی در فاصله های سده های دوم تا هفتم

ایشان در بخش دیگری از جلسه به تبیین تفاسیر عرفانی در فاصله سده های دوم تا هفتم پرداختند

ایشان در پایان به سوالات مخاطبین پرداختند

مستندات نشست

نشست علمی پژوهشی

المصطفی

بررسی تفاسیر عرفانی تا ابتدای قرن هفتم

دانشگاه مجازی المصطفی
معاونت پژوهش

حجت الاسلام دکتر مجید جعفری

مسئول مرکز آموزش زبان فارسی نمایندگی آشتیان

خیابان ساحلی جنوبی، نبش پل ۹ دی، دانشگاه مجازی المصطفی، طبقه سوم، سالن جلسات

محور های قابل ارائه

- ✓ چستی و تعریف تفسیر عرفانی قرآن
- ✓ تاریخچه تفاسیر عرفانی قرآن
- ✓ معرفی تفاسیر عرفانی قرآن از قرن سوم تا ابتدای قرن هفتم
- ✓ ویژگی های تفاسیر عرفانی

زمان و محل برگزاری

شنبه 11 آذر ماه 1402

ساعت ۱۰:۰۰

حضور و مجازی

More information call us
025-32114171

همراه با اعطای گواهی

live.mou.ir/research

لینک شرکت در نشست

این کتاب در واقع یکی از قدیم ترین کتب تفسیر از لحاظ عرفانی محسوب می شود. احادیث منسوب به امام صادق که در حقیقت اساس همه تفاسیر عرفانی است و تفسیر ابن عطا که یکی از مفصل ترین تفاسیر صوفیانه است، مبنای نظم و ترتیب تفسیر سلمی است. حقایق التفسیر از زمره تفاسیر محض صوفیانه به شمار می رود و از آنجا که شمار زیادی از گفتارهای صوفیه را در خود حفظ کرده است می تواند در پژوهشهای عرفانی همواره مورد استفاده قرار گیرد. عبدالرحمن سلمی در تفسیر خود حدود ۱۲ هزار مدخل از تفاسیر صوفیانه قرآن را جمع آوری کرده و آنها را یکی بعد از دیگری به طور متوالی با نقل آیات یا عبارات قرآنی آورده است.

حقایق التفسیر اثر عبدالرحمن سلمی (متوفی ۱۱۴۶ق) در بردارنده مجموعه ای از روایات و اقوالی است از امامان و اولیا و مشایخ در تفسیر عرفانی آیات قرآن که سلمی آنها را جمع آوری و در خلال گفته های آنها نظرات خودش درباره آیه را ذکر کرده است. سلمی در تفسیر خود بیشتر از امام جعفر صادق، ابن عطا، جنید، فضیل بن عیاض و سهل بن عبدالله تستری مطلب نقل می کند (جریانشناسی تفسیر عرفانی قرآن، قاسمیور: ۵۵). او در مورد انگیزه خود در تألیف چنین اثری گفته است: من وقتی به آثار پیشینیان در حوزه تفسیر نگریستم ملاحظه کردم که آنها با توجه به علوم ظاهری و دانشهای چون قرائت، اعراب، لغت، ناسخ و منسوخ و مانند اینها اقدام به تفسیر قرآن کرده و هیچکدام در مسیری که به نحوی تفسیرشان خطاب به اهل حقیقت بوده و لسان این جماعت را مد نظر قرار داده، گام نهاده است (جز آیاتی که به این عطا منسوب است و اقوال امام صادق)؛ لذا بر آن شدم که به گردآوری اقوال و تفاسیری روی آورم که به نحوی مرتبط با گفته های آنان باشد.

قرن پنجم

Video (1)

Attendees (120)

- pajohesh Department
- Hosts (2)
 - pajohesh Department
 - pajohesh Department 2
- Presenters (0)
- Participants (118)
 - 11175
 - 11271
 - 11320
 - 11897
 - 11944

این عربی از عارفانی است که بیشترین نکات تأویلی در تفسیر آیات داشته است. او در تفسیر آیات ابتدایی سوره بقره که در وصف حال منافقان است، چنین آورده است: «إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَلَّذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَ عَلَى سَمْعِهِمْ وَ عَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ» (بقره: ۶) می نویسد: «یا محمد اینان که محبت من را در دل پنهان کرده اند، برایشان تفاوتی ندارد. چه آنان را به وعید خود بیم دهی و چه ندهی، به سخن تو ایمان نمی آورند زیرا اینان جز مرا نمی بینند و درک نمی کنند؛ درحالی که تو آنان را به آفریده ی من بیم می دهی که آن را درک نکرده و ندیده اند، چگونه به تو ایمان آورند، درحالی بر دلهایشان مهری زده اند تا سخن دیگری را نشنوند و بر چشم هایشان پوششی از عظمت خود افکنده اند تا دیگری را هرگز نبینند. اگر توجهشان از سوی خود به تو معطوف دارم، به رنج و اندوه می افتد، در حالی که محور جمال والا گشته اند و مهیوت به این منظر تابناک می نگرد پس چگونه اینان را از خود باز دارم و متوجه بیم دانهایی تو کنم؟» ابن عربی، (۱/۱۱۵: ۱۳۹۲)

با توجه به مفهوم ظاهری این آیات چنین تفسیری که خارج از ظواهر آیات است قابل قبول نیست زیرا بین مفهوم تفسیری که ابن عربی ارائه می دهد و مفهوم ظاهری که از آیات به دست می آید هیچ تناسبی از جهت لفظ و معنا وجود ندارد. نکته مهم در تفاسیر اشاری این است که مفسر باید در مرحله اول، با توجه به اصول و قواعد ادبی اقدام به تفسیر کند و در مراحل بعدی، تفسیر اشاری از آیه ارائه دهد. **تفسیر کشف الاسرار میدی** که ادامه راه استادش خواجه عبدالله انصاری است همین روش را اعمال کرده و در مرحله اول، تفسیر ظاهری بر مبنای ترجمه الفاظ ارائه می دهد، سپس در مرحله دوم، نکات لطیف و اشارات زیبا در آیه را بیان می کند.

Video (1)

Attendees (131)

- Active Speakers
- Hosts (3)
 - pajohesh Department
 - pajohesh Department 2
 - pajohesh Department 3
- Presenters (0)
- Participants (128)
 - 11175
 - 11271
 - 11320
 - 11944

